

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Flores Directorii Inqvisorvm

Bariola, Luigi

Mediolani, 1625

Flores Commentariorvm Secvndæ Partis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11434

F L O R E S
 COMMENTARIORVM
 SECUNDÆ PARTIS.

EX COMMENT. I.

Opus morale, Sanchez lib. 2. cap. 3.

Pet. Cened. collect. 66. & 103. ad decretales.

Siluester, verbo hæresis. q. 3.

Navar. Man. conf. c. 11. nu. 22.

*Quomodo intelligen-
 dus textus de hære-
 ticiis: Dubius in fide
 infidelis est, nec eis
 omninò credendum.*

*Habetne alium sen-
 sum?*

*Cur dubius in fide cē-
 sendus hæreticus?*

HOC pacto nimirum, Vt infideles aduersus Christianos non testificentur de fide: id enim deducitur ex Epistola Decretali prima Sixti Papæ I.

Etiã: Intelligitur namque de dubitantibus in fide catholica: quia ponitur sub titulo de hæreticiis, non autem de testibus: Ratio est: Quia quando textus est dubius, rubrica, sub qua ponitur, probat qualiter sit intelligendus: itaut hoc in loco Summ. Pont. velit dicere: qui dubitant de fide Catholica hæretici sunt iudicandi.

Quia deserentes fidem catholicã hæretici, vel apostatæ fiunt; & ideo deserere videntur, quia de bonitate, & certitudine eius dubitant; illã
 eligen.

M. Cum aliquid creden-
dū proponitur, quid
necessario requiri-
tur?

eligētes disciplinam, quam putant
meliozem c. hæresis. 24. q. 3.

Firmitas, & simplicitas: illa ad
excludendam titubationem: hæc
ad errorem repellendum: Siquidē
error, & titubatio in credendis fi-
dei aduersantur.

Ad hæresim consti-
tuendam quid ne-
cessario exigitur?

Scientia, vel notitia contrariæ
veritatis: quia non sufficit quod
Christianus erret in fide, nisi sciat
etiam id quod approbat contrariū
esse catholicæ veritati: & ita hære-
ticus verè censendus, qui sciens, &
sufficenter monitus illud esse ca-
tholicum dogma, deliberatè sciēs,
& volens amplectitur contrarium.
Caer. 2.2. quæst. 11. art. 2.

Quot sunt genera eorū,
quæ ad fidem
pertinent?

Tria, ex D. Tho. 2.2. q. 2. Primum
eorum quæ ad fidem spectant direc-
tè; cuiusmodi sunt duodecim arti-
culi in Symbolo Apostolorum cō-
tenti, à quolibet fidei explicite
credendi: Alterum eorum, quæ in-
directè ad fidem pertinent; quia nō
proponuntur principaliter ad cre-
dendum, prout duodecim articulis
ad eorum tamē negationem sequi-
tur negatio omnium articulorum
fidei; cuiusmodi sunt ea, quæ in sa-
cris litteris continentur. Tertiū eo-
rū est, quæ in sacris litteris expressè
nō ponuntur, ex illis tamē per Ec-
clesiā deducta sunt, & definita, tan-
quam de fide credenda: V.g. Quod
Spi-

Dubitans de credibilibus subreptitia tēratione estne hereticus?

Quid de proponente conclusionem de fide sub dubitatione: videlicet, An Deus sit Trinus?

Quid de dubitantibus imperfecta adhesione, ut peccatores?

Contra peccatores sic dubitantes poterit Inquisitor procedere?

Spiritus sanctus procedat à Patre, & à Filio, tanquam ab vno principio, & vnica inspiratione, cap. fidei de Summa Trinit. & fid. cath. in 6. Quod vsuram exercere sit peccatum mortale. Clement. i. de vsuris.

Nec hæreticum facit talis tentatio, nec sapit hæresim; quia contra voluntatem frequenter accidit; immo qui benè se confirmat in fide, & resistit, meretur. Et ita intelligendum Apostoli dictum: Tentatio vos non apprehendat, nisi humana.

Non peccat, sed dignus est laude; quoniam per modum dubitationis procedit ad declarandas fidei veritates, supposito tanquã certo fundamento, quod veritates illæ verissimæ sint, & certissimæ.

Omnes, eo ipso quod non viuunt secundum illa, quæ credunt, imperfectè credunt; quia si perfectè ijs, quæ credunt, adhererent, sic profectò viuerent, quasi de hoc mundo post modicum egressuri: hic enim dubitandi modus hominem constituit non hæreticum, sed malum Christianum.

Etiam, si vel consortium hominum eurent, vel nūquam assumant pœnitentiam; vel sacrum nūquam audiant, aut Ecclesiastica Sacramenta nunquam recipiant; vel Ecclesiæ mandata suo tempore, non obseruent;

uent; vel, impedimento cessante,
tempore opportuno non ieiunent;
vel ab esu carniū non abstineant,
Ex his, & similibus heresis suspicio
oritur, maior, aut minor, pro qua-
litate criminis, & aliarum circum-
stantiarum. cap. Excommunicamus de hæret.

*Danturne vitia, ex
quibus ratione spe-
ciali oriuntur hæ-
reses?*

Etiam: Amor sui, Inanis gloria,
Auaritia, Concupiscentia carnis,
Superbia, Ambitio, & Inuidia.

*Datur alius dubitan-
di modus circa cre-
dibilia?*

Vtique; vt cum quis sciens, vo-
lens, nec dubitationi resistens, nec
magis applicat mentem ad verita-
tem Catholicam, quam ad errorem
contrarium; sed medius inter vtrā-
que partem nutat, & inuitus fertur;
nec curat quid potissimū sequatur,
paratus nunc illam, nunc aliam se-
qui, aut eligere partem; parum in-
teresse sua cogitans, aut dicens,
An hoc, vel illud credat. Talis enim
hæreticus censendus. D. Thom. 2. 2.
q. 10. art. 7. & q. 4. art. 8.

*Dubitantes hoc mo-
do, & redire volen-
tes, quomodo abiu-
rabunt?*

Vt hæretici formales; nisi tales
sint, vt probabiliter præsumi possit,
quod verè, & perfectè nō sciebant
catholicas veritates, de quibus du-
bitabant; quia simplices erant; qua-
les multi Laici, & Rustici: Vel quia
in hæreticorū terris cōmorati, vbi
Catholica dogmata rarò prædicantur,
vel in dubium reuocantur, Aut
quia

quia non dubitarunt de ijs articulis, quæ in Ecclesia solemnizari consueverunt, tunc Iudicantis arbitrio, ut suspecti de hæresi abiurabunt.

Cur tanquam hæretici iudicandi, cum abfuerit pertinacia? Satis pertinaces fuerunt, quia Catholicam scientes veritatem, de ea deliberatè dubitarunt: nec Ecclesiæ doctrinam firmiter infallibilem, & certam supposuerunt: Nec potest negari, quo tempore voluntariæ dubitationi hæreticæ assenserunt, pertinaces non fuisse.

Si quis dubitaret declinādo ad fidei veritatem, magis quàm ad oppositam partem? Hæreticus non iudicandus, si ex infirmitate quadam dubitaret, prout in primis motibus: & in illis, qui à natura hoc habent, ut in qualibet re ancipites sint, & dubij, assiduis conscientiaæ scrupulis agitari.

Si quis dubitaret scienter, & voluntariè, inclinando magis in doctrinam Catholicæ fidei contrariam tenaciter ei adherendo? Hic verè, & propriè censendus hæreticus: quia nil eorum deest, quæ ad hæresim, & hominem hæreticum constituendum exiguntur.

Quid si de tota fide Christiana dubitaret? Hæreticus, infidelis, & pertinax, immo apostata verius existimāndus, quia non est paratus corrigi per doctrinam quam dubitat veram.

Quid si certè, & deliberatè de vno tantum fidei articulo dubitaret? Hæreticus censendus, & ut talis puniendus: quoniam non habet fidem formatam, nec informem, D. Thom. 2. 2. q. 3. art. 3.

Quid si dubitaret de Sirationis capax, scienter, & de liberatè,

ijs, quæ ad fidem liberatè; nec ab hæresi, nec ab hæreticorum penis excusatur D. Thom. quol. 3. q. 4. art. 10.

Quid si dubitaret circa ea, quæ sunt fidei indirectè?
Absque hæresis, & peccati periculo id euenire potest, donec admonitus fuerit legitimè: quia non tenetur explicitè credere huiusmodi credibilia: sed implicitè tantum, & in præparatione animi; videlicet, vt paratus sit credere quicquid in diuina scriptura continetur: & quando ei constiterit, seclusa pertinacia, in doctrina fidei ea contineri, de quibus dubitat, tunc illa credere tenebitur explicitè. D. Th.

Tenentur omnes æqualiter ad hæc credibilia credendum?
Nequaquam; sed magis, & minus, attendita personarum, ac status qualitate; qui enim alios erudire debent, vt Episcopi, Theologi, Curati, & Sacerdotes, obligantur magis ad plura huiusmodi credenda; & ideò præsumuntur explicitè plura credere. D. Thom. 1. par. q. 12.

Quid si dubitaret circa credibilia tertij generis (nimirum) per Ecclesiam definita?
Non censendus hæreticus, quando ea scire verisimiliter non præsumitur, & antequam legitimè fuerit admonitus; Quod si monitus in dubitatione persistat, tunc velut hæreticus iudicandus. c. Maiores 24. q. 1. D. Tho. 1. par. q. 32. art. 4.

Obligantur omnes ad credibilia tertij generis?
Etiam; non æqualiter tamen, sed gradus hominum, ac status, pro munerum diuersitate, & officiorum verè attendendi.

Si quis de rebus dubitaret ad fidem spectans, An Beata Virgo Maria fuerit Etantibus, huc usque in originali peccato concepta, non non definitis? erit de hæresi suspectus, ne peccabit; si tamen paratus sit credere quod Ecclesia definit, ubi determinatio subsequetur aliquando D. Tho. loco præcitato.

Observandumne aliquid circa ea, quæ adhuc per Ecclesiam non sunt definita? Etiam; Tenemur enim sequi opinionem multorum potius paucorum; grauiorum Doctorum, magis probatorum, & celebrium, qui Sanctorum Patrum doctrinis adherere consueuerunt, fortioribus, ac validioribus rationibus innixi.

Quid de sequentibus incertis, ac dubiis Magistrorum opiniones? Videndus D. Tho. quodlib. 3. q. 4. art. 10. Albertin. de agnoscendis Catholicis assertionibus, q. 21. num. 34. August. de Ancona de potestate Papæ. q. 28. art. 2.

Ex Comment. II.

Quomodo intelligendus tex. Qui alios, cum potest, ab errore non reuocat seipsum errare demonstrat? Non de quolibet errore generaliter, sed tantum de fide errore; qui fauentes hæreticis, & eorum errores permittentes, cum impedire possint, & debeant; id tamen reuera non faciunt, (non tamen intellectu errante, sed affectu alliciente) quæuis verè, ac propriè non sint hæretici, iuris tamen fictione censentur hæretici. c. Error, & c. Consentire, 23. distinct.

Etiam;

Habenda estne personarum ratio?

Etiam; quia si Episcopus, aut Inquisitor, non impediunt, ubi possint, hæreticalium dogmatum prædicationem, siue librorum vetitorum lectionem, aut retentionem, hæretici censentur, & ut tales in exteriori foro possunt tractari.

Cur ita?

Quia quodcumque potest aliquis contradicendo impedire, si non impediatur, sed dissimulet, & taceat consentire præsumitur.

Quibus tales coercedi panis?

Acrioribus, ijs ipsis, qui propter malorum conniuentiam, & consensum delinquunt: imò Episcopi dignitate priuandi. Glo. Clement. 1. de pœnis. c. Excommunicamus, il primo de hæret.

Cur aliquando nõ procedunt Episcopi contra hæreticos?

Quia à Dominis tēporalibus illis interdicitur, & nonnunquã ob hæreticorũ potentiã, & multitudinem: Aliquando verò propter auaritiã, ab hæreticis eorumq; fautoribus pecunia corrupti: vel ob alias causas, quibus interdũ succūbit humana fragilitas.

Alij ab Episcopis, & Inquisitoribus tenentur hæreticos reuocare?

Etiam sub excōmunicationis pœna: imò tenentur denunciare, ij præcipuè qui super hoc iuramentum præstiterunt. cap. Excommunicamus, de hæreticis. Et ita Greg. 9. in Bulla Excommunicamus, prout in fine huius operis.

Reuocarine poterunt correctione fraternana?

Vtiq; sed tutius correctione omiffa illos denunciare.

C

EX

Ex Comment. III. Vide Comment.
LII. huius partis.

Vide Alex. Pefant. 2.2.q.11.art.1.
disp. 1. Pet. Cened. collect. 8. ad de-
cretales.

*Damnato auctore cē-
sentur damnati eius
dem libri?*

Vtique: cum ad plures perueniant
libri, quam auctores, & magis noce-
ant. Idque verum est etiam si de eius-
dem libris nominatim nihil cauea-
tur; quamuis multa bona continerent
libri ipsi. Idque debet intelligi non
modo de libris iam conscriptis, dum
ille damnaretur, sed etiam de qui-
buscūque alijs deinceps compositis,
& editis absque noua damnatione.

*Librerum prohibitio
quosnam afficit?
Comprehenduntur ne
Episcopi?*

Omnes, præter Inquisitores, & eo-
rum Vicarios.

Vtique, Iure communi; quamuis
per noui Indicis regulas eandem ob-
tineant facultatem, quam Inquisi-
tores.

*Potestne quilibet com-
burere, vel aliter
perdere libros veti-
tos?*

Affirmant quidam: licet tutius vi-
deatur eosdem Inquisitoribus confi-
gnare. Imò necessarium videtur, at-
tento Iulij Tertij rescripto, prout in
fine huius operis.

*Quid Inquisitoribus
agendum cum liber
dānati hæretici illis
defertur?*

Interrogent deferentem, vnde il-
lum habuerit; ne fortè eo libro fue-
rit abusus, aut ab aliquo timente pro-
di mittatur.

Possuntne Inquisito-

Minimè; vbi libri ipsi damnati
fue-

res legendi libros damnatos facultatē concedere?

fuerint absolutè: vbi verò vsque ad correctionem tantum, illos ipsos viris doctis permittere possunt. Hodie tamen rescripto Gregorij XV. non possunt Inquisitores concedere facultatem retinendi, & legendi libros vetitos.

Inquisitores possuntne hæreticorū libros alios quos permittere?

Vtique; sed eos, qui ex professo de religione non tractant: aut ab hæreticis conscriptos, dum catholici forent; ab ipsis tamen Inquisitoribus examinatos, & approbatos. Vide Julij III. Bullam secundam, & Pij IV. Bullam quintam.

Quid de libro praua continente dogmata ab auctore nondum damnato?

Legendus per Theologos graues, & probatos, prauorum dogmatum, & catholicarum assertionum notitiam habentes.

Confessarij potestate ordinaria possunt absolueretinentes libros prohibitos?

In Bulla Cœnæ excommunicantur hæreticorum libros retinentes, vnà cum Confessarijs eosdem absolueretinentibus. Vbi autem libri alio titulo, quàm propter hæresim fuerint damnati, poterunt eosdem retinentes absolueret; si tamen illos ipsos Inquisitoribus, vel eorum Vicarijs prius consignauerint. Nau. de hæ. conf. 3.

Vbi sub anathemate interdicitur ne quis libros vetitos retineat, contrafaciens erit hæreticus, vel de hæresi suspectus?

Suspectus habendus est: & eò magis vbi liber ab eodem fuerit compositus. Si autem ex proposito hæresim in eodem libro ponat, eamque contra Catholicam fidem stabilire contendat, hæreticus censendus erit.

Si verò ex ignorantia potius, quam malitia hæreticale dictum continere videatur, in rebus præcipuè obscuris, quas non facillè explicitè quis scire præsumitur, re vera non putaretur hæreticus.

*Libros igitur vetite
lectionis retinentes,
quo suspicionis gra-
du erunt suspecti?*

Personarum, & librorum habenda erit ratio, vt suspicio ipsa, vel leuis, vel grauis, vel vehemens, vel violenta censeatur. Fieri namque potest, vt absq; vlla hæresis suspicione, libri damnati penes aliquem reperiri possint: vt de imperito, & de eo, qui eum hæreditate, vel mercibus accepit occlusos, nec adhuc exsoluit. Vel si libri ab hæreticis essent conscripti, nihil tamen contra fidem contineant. Aut retinens ipsos vir probatissimus esset, à quo malitia omnis abesse putaretur.

*Libros huiusmodi re-
tinentes poterūt hæ-
reticorum fautores
appellari?*

*Qua ergo puniendi
sunt pœna?*

Vtique; nec illa iuuabuntur protestatione, quod illos eosdem ad confutandum sibi retinerent. Ita in Concilio Constantiensi sess. 15.

Iure Ciuili, vltimo supplicio: at Iure Canonico, nunc acriori, nunc leuiori, pro qualitate, & modo delicti, & delinquentium. Aliquando verò post abiurationem, ieiunia, orationes, & peregrinationes inflictæ fuere.

*Gradus suspicionum
ex vetitorum libro-
rum lectione quomo*

Præter personarum qualitatem, sequentia etiam attendenda. Si inconsideratè legit: Si parum, & se-
mel

do notari possunt? mel: Si vnum librum tantum: Si mo-
nenti, & reprehendenti non difficul-
ter obtemperauit: Si præsentauit In-
quisitori, vbi nouit vetitum; Si abso-
lutionis beneficium quæsiuit sedulo,
& similia, quæ obedientis ac Chri-
stiani pectoris vera sunt indicia. Hæc
enim leuem, aut nullam præferent
hæresis suspicionem. Si autem res ali-
ter se habeat, & resultent indicia su-
pranarratis contraria, tunc vehemen-
tis hæresis suspicio consurget.

Vetandum Iudæis, & infidelibus ne libros retineant vetitos? Etiam. Ita Gregorius XIII. Bulla
incipiente: Antiqua Iudæorum &c.
1581. prout in fine huius operis.

Transgressores quibus coercendi pœnis? Arbitrarijs; quia nil in Iure cau-
tum. Attendenda tamen delicti qua-
litas, ac delinquentis malitia.

Ex Comment. IV.

Episcopus poterit hæreticos, siue consanguineos, siue extraneos? Nequaquam: immo in pœnam
post mortem erit anathematizandus;
ac nomen eius ex memoria Sacerdo-
tum amouendum. Ecclesia enim ca-
piet eius bona.

Hæretici possunt post mortem excommunicari? Cum primum in hæresim incidūt,
ipso Iure sunt excommunicati, ta-
lesque decedunt; nisi ante mortem
Ecclesiæ reconcilientur. Non igitur
post mortem iterum excommunicā-
tur, sed maledicuntur, execrantur, &
excommunicati declarantur.

C 3 Vtique;

Hæreticorum propria nomina deleri debent ex eorum libris, qui de fide ex professo non tractant? Vtique; quoties non nominantur, vt refutentur, & damnentur.

Permittenda sunt imagines, vel statuae hæreticorum? Minimè, nisi cum dedecore, & ignominia pictæ, & factæ fuissent.

Ex Comment. VIII.

Episcopi, vel Clerici possunt sede vacante definire dubia circa fidem? Haud quaquam. Id enim solius Romani Pontificis munus est. Declarare quidem possunt Episcopus, vel Inquisitor quempiam hæreticum esse; cū in ijs errauerit, quæ iã declarata sunt, & definita per Ecclesiam.

Quinam cōfestim ab hæresi redire intelliguntur? Ij sanè, qui ante sententiam definitiuam conuertuntur, vel Inquisitorum arbitrio id relinquitur; cum statuta in hæreticos lata, si dubia fuerint, interpretari possint.

Inquisitores habentne ius in quoscunque personarū gradus? Etiam: Episcopis, Legatis, & Sedis Apostolicæ officialibus exceptis. Vide Pij IV. Bullam quartam. Item Pauli V. in fine huius operis.

Ex Comment. IX.

Possunt Inquisitores hæreticis non relapsis redeuntibus ante definitiuam sententiam, bona condonare? Possunt, & sententia ista de Iure communi vera est.

Hæreticorum filijs catholicis suntne relinquenda aliqua?

Minimè; nec etiã legitima, & præcipuè in terris Summi Põtificis iurisdictioni subiectis. Nec est iniquitas tãta vti seueritate, vt Parentes à graui hoc crimine committèdo auocentur.

Pueris, & puellis hæreticorum pauperibus relictis prouidebuntne Inquisitores?

Etiã, ex misericordia: nam masculos iam corpore validos, alicui arti mechanicæ iubebunt addici: feminas quibusdam matronis assignabunt, vt eis famulentur, & ab eis in fide instruantur. Cæteris, quibus per ætatem, aut incommodam valetudinem laborare non licet, tenuia alimenta ex paternis bonis, ex sola misericordia subministrabunt: Principes cum Ecclesiasticos, tum seculares interdum deprecantes, vt in huiusmodi filios aliquam exercent liberalitatè. Quæ res in primis ad eos spectat, ad quos damnatorum bona ex confiscatione prouenerunt.

Quid, si magni alicuius Principis ob crimen istud bona fuerint proscripita?

Is, si filias habuerit, ab eo cui bona obuenerunt, honorificè erunt donandæ.

Ex Comment. X.

Patrocinari licet pro hæreticis?

Nullò modo. Secus vbi nondum exploratum est; an verba, vel facta alicui obiecta, sint hæretica, manifestamq; hæresim sapientia. Vel cum nondum testibus, vel legitimis probationibus de hæresi constat: habi-

ta: tamen ab Inquisitoribus facultate, solemnī præcedente iuramento de iusta defensione præstanda, & de abstinendo, vbi clarum erit, qui defenditur hæreticum esse.

Ex Comment. XI.

Laici prædicare possunt diuinū verbū? Minimè. Per laicos autem eos intelligimus, qui sacro aliquo ordine, haud sunt insigniti: tametsi scientia valde sint eruditi. Neque fœminis, quamuis doctissimis vllō modo licebit. c. sicut in vno de hæret.

Cur dicitur, Ne laici præsentibus Clericis prædicent? ergo ijs absētibz licebit? Argumentum à contrario sensu non valet, quoties absurdum aliquod sequitur, aut alijs repugnat legibus.

Ex Comment. XII.

Inquisitores procedere possunt contra leuiter suspectos de heresi? Vtique; ad examinationem, inquisitionem, & veritatis indagacionem: non tamen ad condemnationem, & punitionem.

Suspecto leuiter poterit indici abiuratio? Vtique.

Ex delictis, & indicijs leuibus potest ad capturam procedi? Nequaquam, propter insigne honoris detrimentum, quod in hoc crimine sola captura afferre dignoscitur. Prudentia opus est, & iuxta personarum qualitatem iudicandum.

Hæretici quot, et quibus? Tribus præcipuè: Spirituali vna, vide-

*bus præcipue affi-
ciuntur pœnis.*

videlicet, excommunicatione. Corporali altera, cum, nisi resipiscant, Curia relaxentur seculari. Tertia ite vite afflictiva, nempè confiscatione bonorum. Vide Innoc. III. Bullam secundam. Nicol. III. primam. Innoc. IV. 16. & Mart. V. in fine huius operis.

*Quo tempore excom-
municari ceperunt
heretici?*

A Christo ipso: ut dicitur Matth. 18. Si te non audierit, sit tibi tamquam Ethnicus, & publicanus.

Ex Comment. XIII.

Pet. Cened. collect. 83. ad decretales.

*Infideles admittun-
tur ad ferendum te-
stimonium contra
Christianos?*

Vtique: immo & Iudæi ipsi, ne ex defectu probationum tam graue scelus impunitum remaneat.

*Iudei subduntur In-
quisitorum potestati?*

Vtique; quoties fidem impediunt, vel blasphemijs, vel malis persuasionibus, vel apertis persecutionibus. Vide Pauli III. Bullam secundam.

*Quo iurabit Iudæus
de dicenda veritate.*

Non super Euangelia, quibus non credit, sed super legem suam.

Ex Comment. XIV.

*Quid est purgatio ca-
nonica?*

Est innocentia ostensio de crimine obiecto.

*Ad quid tenentur cõ-
purgatores?*

Iurare debent se credere Reum iurasse verum; cum dixit se nunquam, aut commisisse, aut dixisse ea, ob quæ infamia laborat, Iudicis autem arbitrio

bitrio compurgatorum munus relinquitur.

Purgatio Canonica quando indici potest? Cum graui h̄eresis infamia aliquis laborat, aut est de ea vehementer suspectus, aut graue scandalum in causa fidei populo dedit.

Quos requiruntur in compurgatoribus. Quinque. Primum, vt ab Ecclesia tolerentur. Secundum, quod sint bonæ famæ. Tertium, quod non fuerint de criminibus condēnati. Quartum, vt illius, quem purgant, vitam notam habeant. Quintum, quod iurent se credere, verum iurasse Reum.

Canonica purgatus purgatione, poterit ad abiurationem cōpelli? Vtique non ob illas h̄ereses, de quibus iam purgatus erat; sed ob familiaritatē sciēter cū h̄reticis inita.

Si in ipsa deficiat purgatione quomodo puniendus? Regula communis est: quod si cū Reus de crimine, de quo impetebatur, si conuinceretur: sic punietur si in purgatione deficiat. Pœna igitur ordinaria puniri potest, & Curia seculari relinqui.

Eritne audiendus, si pœniteat, & misericordiã imploret? Vtique.

Quid si in purgatione deficiens, alias in h̄eresim incidisset? Tamquam conuictus, & relapsus Curia seculari penitus tradendus erit.

Quid agendum cū vehementer suspecto de h̄eresi? Vel Canonica purgatio indicenda, vel abiuratio, vel torquendus. Siquidem qualibet istarum pœnarum

*Quid si Reus tormē-
tum superauerit?*

rū efficax ad suspicionem tollendam.
Attendenda indiciorum qualitas,
& modus tormēti. Nam, & ætas Rei
torti, & vbi indicia omnia Reus pur-
gasse videatur, absoluendus, rebus
sic stantibus. Vbi verò non sufficien-
ter tortus appareat; ad abiuratio-
nem de leui, aut vehementi compel-
lendus, vel saltem mulctandus.

*Præcipiendum Reo,
vt fidē publicè lau-
det, errores dete-
stando?*

Vtique doctis tantum, cum de
fide, verbis, aut factis malè senserint.

*Cum agitur per viā
inquisitionis mitius
agendum, quàm per
viā accusationis?*

Vtique.

Ex Comment. XV.

Petr. Cened. collect. 127. ad decret.
Menoch. de arbitr. casu 104.
Pet. Cened. collect. 5. ad 6.
Prax. Archiep. Neap. c. 8. & 32.

*Frater potestine, pro,
& contra Fratrem te
simonium dicere?*

Vtique: in defectum tamen alia-
rum probationum.

*Filius tenetur Pa-
trem hæreticum de-
nunciare?*

Etiam; quia Deo potius, quam
parentibus est obediendum. c. Rela-
tum, de senten. Excommunicationis.
Contrarium tamen docet Simanca,
in libello de Patre hæretico.

Premium assequetur

A poenis in hæreticorum filios &
Iure

filius Patrem hære- ticism deferendo? Iure statutus liberabitur.

In crimine hære- tis sta- bitur primo, vel se- cundo dicto? Speciale est in hoc crimine, vt po- steriori dicto fides adhibeatur, cap. Accusatus §. licet. de hæret. in 6. Vi- de Comment. 114. Tertiæ par. Me- noch. conf. 1255. num. 15.

Ex quibus signis conij- citur quempiam ve- rè esse conuersum? Si paratus est cautionem dignam præstare: Si iniunctam humiliter re- ceptet pœnitentiam: receptamque verè, & patienter adimpleat. Si au- tem vel vnum, vel alterum ex his de- fit, non censetur verè conuersus.

Ex Comment. XVI.

Mart. del Rio, disquisit. mag. lib. 5. sect. 5. num. 6.

Vide Comment. LXXII. huius par- tis. Menoch. de arbitr. casu 416.

Fersistens in excom- municatione per an- num sit de hære- si sus- spectus? Vtique; cum malè sentire videatur de Sacramentis Ecclesiæ: siquidem ea non recipit, vt cæteri fideles, iuxta præceptum in c. omnis, de pœnit. & remis. Tum, quia malè sentire censetur de potestate Ecclesiæ; quoniam eiusdem clauis, & pœnas animo in- durato contemnit. Vide Conc. Trid. sess. 25. cap. 3. de reformatione. Vide Comment. 80. huius partis. Item Co- ment. 24. 49. 71. 3. part. Vide Bullam Nicol. III. & Innoc. IV. decimam sex- tam. Vide Sayrum de cens. lib. 2. c. 10.

Vti-

In causis fidei puniuntur magis serui quã liberi, & ignobiles quam nobiles? Vtique pœnis corporalibus, aut omninò arbitrarijs. Alias enim nobiles magis sunt puniendi, quam ignobiles, aut saltem æquè. 24. quæst. 1. c. Quia contra c. grauem, de penit.

Ex Comment. XVII.

Menoch. de arbit. Iud. casu 549.

Hæreticorũ libros trãscribentes quanã afficientur pœna? Amputatione manus, Iure Ciuili: at Iure Canonico, velut hæreticorum fautores poterunt per Inquisitores pœnis arbitrarijs coerceri.

Idemne erit iudicium de impressoribus, ac hæreticorum librorum delatoribus? Vtique; Aliquando enim præter excommunicationem, bonorũ quoq; patientur confiscationem; aut, si viles fuerint, fustigari poterunt; si honestiores, exilio mulctari.

Quid si scriptor quid scribat, & librorũ lator quid deferat, ignorent? Immunes erunt ab huiusmodi pœnis: quoniam ignorantia nihil imputatur: atq; ignorantia præsumitur semper, vbi scientia non probetur.

Qua puniendi pœna, qui catholicos libros falsauerunt, heretica dogmata immiscuentes? Excommunicandi; vt heretici censendi, & tractandi.

Ex Comment. XVIII.

Fraterna correctio habetne locum in crimine hæresis? Qui secretò quempiã audiuit proferentem hæreticam propositionem, nec sibi constat eundem hæreticum esse, cum sit nescius, an ex ignorantia illam

illam protulerit, tenetur semel saltem illum secreto corripere, antequam fidei Iudicibus denunciaret: vbi præcipuè delinquēs sit vir simplex, & pius & probabiliter præsumatur admonitione corrigendus.

Quid si noueris quispiam secreto aliquē esse hereticum, num denunciare tenebitur?

(Seclusis Inquisitorum priuatis edictis, quibus omninò denunciari iubentur) denunciandus est occultus hæreticus absque fraterna correctione præcedenti. Nisi quis fortè existimaret firmiter, quod statim per secretam admonitionem posset eum tanto malo reuocare. Ita D. Thom. 2.2.q.33.art. 7. Idque licet vna tantum vice: quāuis tutius sit correctione fraterna, omissa eosdē denunciare: & præcipuè vbi in iudicio interrogati, quos scimus hæreticos, iurandi religione manifestare cogimur.

Excusabitur quis iuramento de non reuelando præiuro?

Nequaquam. Ita D. Thom. 2.2.q.70.art. 1. in respon. ad secundum.

Ex Comment. XIX.

In causa hæresis possent testes recipi, ac sententia ferri definitiua lite non contestata?

Vtique.

Quid operabuntur testes ita recepti?

Primo ad inquirendum iuuabunt
Secundo repetiti indicium facient
Tertio

Tertiò si fuerint omni exceptione maiores, ad probandum, & conuincendum erunt idonei, reliquis iuxta iudicarium ordinem seruatis: vt videlicet, reis legitimæ defensiones, vnà cum debitis defensionum inducijs concedantur.

Ex Comment. XX.

Pet. Cened. collect. 55. ad Decret.

Quid cum quis brachio relaxatur seculari?

Exiit priuilegio Clericali: à foro Ecclesiæ proijcitur; nec non Iudici seculari præsentari dicitur: vt eum hominem in suum forum recipiat.

Inquisitores pro irregularitate viuanda, quo pacto se habere debent?

Rogent Iudicem, vt cum sibi traditis, misericordia, si velit, vtatur. Vel Inquisitores ipsi reos condènent coram Iudice Laico, atque ita damnatos à propria dimittant Iurisdictione; quò secularis Iudex eosdem statim recipiens vltimo afficiat supplicio. Vide Innocent. VIII. Bullam, & Alex. IV. Bullam septimam.

Nonne vetitum pro hæreticis intercedere, non modò cū pro talibus sunt declarati, sed etiam pendente contra eos inquisitione?

Vtique apud Ecclesiam, & forum Ecclesiasticum. At cum ab hoc expulsi sunt foro, non inconuenit Iudices Ecclesiasticos pro eisdem apud alienum forum intercedere. Vel dicas: Vetari quidem intercessionem, quæ ad hæretici fauorem, vel ad Iustitiæ impedimentum tendat: non autem eam, quæ conducit ad Irregularitatem

ritatem vitandam, & ab ipso iure nominatim præscriptam. Sayrus thesaur. cas. conscientiæ, lib. 6. c. 18. n. 15.

Ex Comment. XXII.

Quoties in anno heretici cuiuscunque sectæ olim anathematizabantur?

Vsus Bullæ Cœnæ Domini estne multum antiquus?

Ter; videlicet, In die Cœnæ Domini, Ascensionis, & in festo Dedicationis Basilicarum Petri, & Pauli.

Minimè; cum nec S. Thomas, nec Eymericus, nec alij vetustiores auctores illius meminerint. Sed inceptum se videtur à tempore Martini V. circa annum 1420. quo tempore Bohæmorum hæreses in Concilio Constantiensi damnatæ fuere.

Ex Comment. XXV.

Menoch. de arbit. Iudic. Casu 539 & 414.

Pet. Cened. collect. 60. ad Decret.

Item collect. 101. ad decretales.

Nauar. c. Inter verba, n. 707.

Item c. Humanæ aures 22. q. 5. n. 1.

Item in Manual. c. 8. n. 15. Domin.

Soto de ratione tegendi & c. membra

q. 4. dub. 4. Item de Iust. & Iur. lib.

q. 6. art. 2. Royas de singular. fidei

singulari 3. n. 36. vsque ad finem. Her

riq. in summa mor. l. 3. c. 19. & 20.

Confessarij possuntne aliquando hereticum

Etiam, occasione Iubilæi, in quo Summus Pontif. facultatem concedit

dit absoluendi à tali crimine. Sine cum hæreticus moriturus pœnitet, nec locus datur, vt, Iudiciario ordine seruato, Ecclesiæ reconcilietur.

Negat Couarruias. Dominicus Soto affirmat. At communior sententia est, non posse. Et ita stylus, & praxis totius orbis.

Non arctantur Inquisitores ad recedendum ab his, quæ ordine iudiciario probata sunt contra Reum, propter dictum Cōfessoris excusantis: quia secundum allegata, & approbata est iudicādum; non autem iuxta priuata iudicia, D. Thom. 2. 2, q. 67, art. 2.

Multum proderit ad pœnām minuendam; vbi præcipuè reus non fuerit alias suspectus, aut moribus malis præditus.

Vtique nam pœna in foro pœnitentiali, quamuis maxima, pœnam in foro Iudiciali Canonico imponendam non tollit. Illa enim satisfacit Deo, & animæ suæ; hæc verò punitur corpus, vt Reipublicæ satisfaciat, mitius tamen cum eo agendum ex quo petijt & obtinuit absolutionem in foro interiori.

Minimè: quia peccatum eius, non est amplius occultum. Vide Eymericum in 3. parte, sub titulo de spontè venientibus; propè initium.

D Qui

absoluere non obstāte Bulla Cœnæ?

Papa casum hæresis non excipiente in Iuliao, poterit Confessarius hereticum absoluere?

Credendū est Confessori asserenti se hereticum absoluisse in foro conscientie?

Quid si Confessarius spectate probitatis esset?

Secuta in Reum absolutione Sacramentali poterit contra eundē de hæresi inquire?

Inquisitione cepta, si reus gemebundus petat in interiori foro absolui audiendus erit

Quinam dicuntur ve-
re, & propriè spon-
tè venire?

Qui ante inceptam Inquisitio-
nem contra eos; & ante receptas
probationes humiliter accedunt,
plenè confitentes. Vide Comment.
65. huius partis, & 1 2. 3. partis.

Existentibus in carce-
re pro causa fidei,
concedi debent Cō-
fessarij?

Utique quoties illi petierint.

Absoluendi sunt Rei
sacramentaliter, pri-
usquā heresim iudi-
cialiter manifestet?

Minimè.

Quid cum constituto
in mortis articulo?

Cum per tempus non liceat eun-
dem iudicialiter examinare, & re-
conciliare; si verè cōtritus est; & pa-
ratus Ecclesię mādatis obedire, ab-
soluendus erit sacramentaliter.

Quid si Reus Confes-
sarium haud pete-
ret, medicus autem
morbum periculo-
sum censeret?

Reus omninò persuadendus, vt
confiteatur.

Quanam erunt Con-
fessarij partes hoc
in casu?

Reos cohortari ad dicendam in-
tegrè veritatem, tam de se, quam de
alijs. Addat tamen; ne carceris tra-
dio, vel celerioris spe liberationis,
vel tormentorum metu, sibi aut a-
lijs fallum imponant crimen.

Inquisitores possunt
Confessarium inter-
rogare de gestis in
confessione?

Absit; neq; de iisdem percunctari
possunt quicquā nimis sollicitè; nec
Cōfessarium in testem compellere,
vt proferat ea, quæ audiuit in Con-
fessione: si autem extra confessio-
nem

Secunda Partis.

Quid si vel iuramento, vel alia methodo cogatur? Inquisitoribus reuelare.

Quid si Reus Confessarius dixerit aliqua, sub magno secreto, ac protestatione premissa ne reuelet? Nullo modo obtemperare debet; immò licitè potest asserere, se nihil eorum scire.

Quid si Confessarius per imprudenciam, aut alia causa Confessionem reuelaerit, faciet indicium contra Reum? Si producat in testem confessarius, potest, & debet veritatem reuelare.

Heretici in errore perseverantes sunt relaxandi brachio seculari? Nullum penitus effectum operabitur; quia facta fuit tamquam soli Deo, non tamquam homini.

Heretici in zabbattari qui? Utique, sed non statim. Diu enim asseruandi sunt, ac sapius monendi, vt resipiscant?

Vnde dicti? Illi qui in sotulari, quod Zabbatti vulgò dicitur, signū singulare quoddam, vt ab eorum complicibus cognoscerentur, deferebant.

Quid est heresis? A Zabbata, quod est pedis indumentum ex corio confectum. Hoc Itali, scarpa; Hispani, Zabbatto, vocant.

Ex Comment. XXVII.

Vide Comment. 22. primæ partis.

Quid est heresis? Dogma falsum contra fidem ca-
D 2 tho-

Quenam est propositio hæretica?

tholicam pertinaciter assertum ab eo, qui fidem est professus.

Quæ repugnat articulis fidei, aut Ecclesiæ definitionibus, aut sacris litteris.

Que pastores Ecclesiæ in Concilio legitime congregati populum docent ad fidem spectantia, erunt de fide?

Vtique.

Si Papa maturo consilio quidpiam definiat tanquam ad fidem spectans erit de fide?

Etiam.

Vnanimis Sanctorum sententia, aut scripturarum interpretatio in docendo aliquid ad fidem spectare erit de fide?

Vtique Beato Hieronimo teste super Epistolam ad Galat. c. 1. dicente; Doctores Ecclesiæ non tam ipsi docent, quam in ipsis Deus, qui ad Sanctos loquitur. Vide Concil. Trid. sess. 4.

Quinam sunt Doctores, quorum doctrinam approbatam vocamus?

Gregorius, Augustinus, Ambrosius, Hieronymus; & alios addit D. Tho. contra Gentil. lib. 4. c. 24.

Si Ecclesia ex Apostolorum traditione aliquam scripturæ interpretationem acceperit erit de fide?

Vtique.

Si Ecclesia habuerit dogma fidei auctoritate Concilij per

Etiam.

Vtique

Papam roborati,
erit de fide?

Si Ecclesia, Conciliū,

Papa, vel Sancti

Patres vna voce a-

liquā Theologiē cō-

clusionē cōfecerint,

& fidelib. prescrip-

serint, erit de fide?

Si scholastici aliquā

cōclusionem firmam

statuerint, vt certū

Theologiē decretū

fidelibus amplecten-

dum, eritne de fide?

Vtique. Theologiæ autem cō-
clusio ea dicitur, quæ ex principijs
facultatis Theologiæ firma, & cer-
ta consecutione deducitur.

Affirmant quidam, ea ratiōne;
quod concors, & penitus consen-
tiēs sentētia sit in Spiritū Sanctum
referēda, qui corda eorū ad ita vna-
nimitē sentiendum mouerit, & il-
lustrauerit. Vide Alex. Pesant. 2. 2.
q. 11. art. 1. disp. 1.

Ex Comment. XXVIII.

Suntne idem error,
& heresis?

Minimè: latius enim se habet er-
ror, cum genus sit, sub quo falsorum
dogmatum species cōtinentur. Mul-
tæ enim propositiones falsæ sunt,
quæ tamen hereses, vel hæreticæ di-
ci non possunt.

Propositionum in fi-
de peccantium va-
rij sunt gradus.

Vtique: hæretica, erronea, sapiēs
hæresibus, piarum aurium offensiuæ,
temeraria, scandalosa, bonis mori-
bus contraria blasphemata, schisma-
tica, seditiosa, iniuriola, hæreticis
fauens, & si quæ sunt similes. Vide
Simancam de cathol. Insti. tit. 54.
lege Varios proposit. grad. post.
com. fin. tertiæ partis.

*A quibus exortio-
res de adorandis dæ-
monibus?*

A Magicis viris, & Incantatori-
bus: Nam hi, vt suam tuerentur
damnatam artem, quam raro exer-
cent absq; adoratione, & sacrificijs
dæmoni exhibitis, alium errorem
de adorandis dæmonibus adiunxe-
runt: Vide Bullam Alexandri VI.
& Leonis X. Bullam 6:

Ex Comment. XXXVI.

*Relaxatus Curie se-
culari si dicat se pe-
nitere velle, recipi-
endus erit?*

Nequaquam: quoniam huiusmo-
di cōuersiones fieri non presumun-
tur puro corde, ob dolorem pecca-
torum, sed ob presentis, & vtentis
ignis metum. Experientia enim do-
cuit homines ita receptos deterio-
res fieri. Licet summo Iure (dūmo-
do non sint relapsi) recipi possint:

Ex Comment. XXXVII.

*Hæreticus si dicat
prædicasse contra
fidem, non quia ita
crederet, sed ob cō-
moda temporalia,
nūquid excusabitur?*

Minimè. Hæc enim vana erat Dul-
cini Nouariensis hæresiarchæ excu-
satio: Tom. 6. 1. p. & 64. 2. p:

Ex Comment. XLI.

*Permittendæ sunt cō-
gregationes in cas-*

Nequaquam: non enim carent
hæresis suspitione, maximè si de
nocte

*sis religionis à priua- nocte fiant . Vide Innoc. III. Bul-
tis hominibus ?* lam tertiam .

*Literariæ exercitatio- Utique : cum in bonum finem
nes in priuatis domi- ordinentur, multaq; inde orientur
bus , ubi de rebus commoda.*

*Theologicis differi-
tur, permittendæ ?*

*Poterit Episcopus no- Nequaquam : cum solius Summi
uas inducere Reli- Pontificis sit munus . Vide lib. 5.
giones, aut inductas cap. 4. 5. 6. 2. Partis institut. moral.
confirmare ?* Ioan. Azorij.

Ex Comment. XLII.

*Posito, sed non conces- Pet. Cened. collect. 52. ad Decret.
so quod Papa sanciri- Non propterea recedendum es-
ret aliquid, contra set à veritate in diuinis scripturis
sacram scripturam, expressa . Sed casus iste dari non
cui credendum ?* potest : Nam tanta fuit orationis
Christi vis, pro Petro rogantis, vt
eius fides non deficeret; vt nullus
vnquam Romanus Pontifex inte-
niatur errasse, definiendo quid sit
credendum, propter Spiritus San-
cti assistentiam.

*Habuit Christus vna- Duas Christus paupertates ordi-
cum Apostolis ali- nauit, congruentes diuersis perfe-
quid proprium in- ctorum statibus: Primam illis, qui
communi, vel in spe- prædicatores erant mittendi in Iu-
ciali ?* dæam ad annunciandū Regis ad-
uentum: & hæc nihil proprium ha-
bere permittebat, nec in commu-
ni, nec in speciali. Alteram ijs, qui
fixi erant mansuri in Congregatio-

ne cuius proprium est nihil habere in speciali, benè tamen in communi: & hæc secunda perfectioni Evangelicæ non repugnat. B. Thom. 2. 2. q. 88. art. 7.

*Decretum per unum
Papa tanquam de
fide potest per aliū
reuocari?*

Minimè: quia determinatio Papæ definiendo quid credendum sit, vel non credendum ligat omnes personas Ecclesiæ, atque eius personam propriam, & successorum ad recipiendam determinationem semel de fide factam.

*Papa reuocare potest
statuta à prædeces-
soribus?*

Etiam, quæ ad mores pertinent, ac regimen populi Christiani; & quæ priuata negotia respiciunt; & ea quæ sunt facti. Non autem ea, quæ semel de fide iudicialiter sancita fuerunt, tanquam ab omnibus credenda.

*In priuatis negotijs,
& in his, quæ sunt
facti, Romani Pon-
tifices citra fidei ta-
cturam, possunt di-
uersa statuere?*

Vtique & interdum falli possunt, & posteriores acutius prospiciunt, & rectius determinant, quam priores; in his præcipuè, quæ ad regimen populi Christiani, & mores pertinent.

*Quot & quæ sunt ge-
nera eorum, quæ à
Papa determinan-
tur?*

Duo. Quædam enim spectant ad priuatas personas, & particularia negotia: Alia verò ad fidem, & vniuersales Ecclesiæ mores in necessarijs ad salutem, & in his postremis nullo modo Papa, aut Conciliū auctoritate Papæ confirmatum errare potest. In prioribus autem decipi quandoque potest, præsertim cum

in

in his humano vtatur testimonio,
quod sæpe fallax, & incertum est.

*Papa, cum interroga-
tur, respondet sem-
per definiendo?* Minimè: sed interdum veluti pri-
uatus, & peculiaris Doctõr.

*Quicquid in volumi-
nibus Iuris Canoni-
continetur est fidei
dogma censendum?* Minimè: cum sæpè contingat in
his statuta per vnũ, per alios aut im-
mutata, aut reuocata reperiri, absq;
vllõ fidei præiudicio: quoniam hæc
directè ad fidem non pertinent:

*Papa errare potest in
Canonizatione San-
ctorum?* Minimè. Qui enim aliter sentiret,
velut temerarius, per Ecclesiasticõs
Iudices puniri posset. Nam Sancto-
rum Canonizatio per traditionem
habetur in Ecclesia Dei, cum ad cõ-
munes Ecclesiæ mores multum re-
ferat scire quos debeamus religio-
ne colere. Vide cap. à nobis el se-
condo, de senten. excomm. & glo.
in cap. gloriosus de relig. & ven. Sã-
ctorum. in 6. Candel. Aureum par.
3. cap. 17.

*Paulus verè, an simu-
latè Diuum Petrũ
reprehendit?* Verè. Nec tamen Diuus Petrus
aliquid ibi statuerat, quod ad com-
munè fidem, & mores Ecclesiæ per-
tineret; neque in religione nutauit.

*Stephanus Papa fuit
à Cypriano correc-
tus, ac vterque à Cõ-
cilio Niceno emen-
datus?* Nequaquam: sed cum Diuus Cy-
prianus Conciliũ Prouinciale Car-
thaginense collegisset anno 260. ac
statuisset, baptizatos ab hæreticis
iterum baptizandos; Huic Step-
hanus Papa restitit: Cui Cyprianus co-
gnita manifestius veritate obtem-
perauit. Concilium autem Ni-
cenum

cenum cap. 19. statuit baptizatos à Paulhanistis, & Cataphrigis rebaptizandos: quod in forma Ecclesiæ consueta non fuerint baptizati.

Ex Comment. XLVIII.

Quot sunt genera librorum de Religione tractantium?

Tria. Primum est liber totius sacre scripturæ. Alterum est Doctorum Ecclesiæ continens scripta. Tertium est liber, qui Apochriphus vocatur.

Quid est liber Apochriphus?

Est cuius auctor incognitus existit: quamvis nihil cõtrarium fidei contineat. Vel talis dicitur, quia extra Canonem feratur. Vel is est, qui ab hæreticis aduersus fidem catholicam est conscriptus. Vel qui modicam, leuissimamque habet auctoritatem.

Ex Comment. LII.

Vide Comment. 3. huius partis.

Quanta est Episcoporum, & Inquisitorum iurisdictio in libris prohibendis?

Possunt in suis Dicecesibus prohibere libros omnes, dogmata expressè per Ecclesiam condemnata continentes, quamvis compositi sint ab auctoribus nominatim non damnatis. Possunt insuper prohibere libros de heresi suspectos, quamuis à Catholicis auctoribus sint editi. Libros quoq; propositiones suspectas cõtinentes, scãdalosas, periculosas, erroneas, Christianæ pietati,

Secundæ Partis.

59

tati, ac bonis moribus non conformes, ancipites, dubias, & ambiguas, duplicem sensum habentes, catholicum vnum, hæreticum alterum. Vide Pauli III. Bullam primam.

It. Astrologiæ Iudiciariæ libros.

Quid si tales contineant propositiones, de quibus nondum constat an fidei repugnent? Adhuc prohibere poterunt, donec re cognita, superiores decernant Iudices quid factu opus sit.

Ex Comment. LIII.

Vide Comment. 68. huius partis.

Nau. Man. conf. c. i. n. 23. 24. 25.

Inuocantes demones subduntur Inquisitioni iurisdictioni? Etiam; quia cum inuocationes istæ raro fiant sine sacrificio demoni exhibito, hæresim sapiunt manifeste. Vide Bullam Alexandri VI. & Leonis X. Bullam sextam.

Ex Comment. LIV.

Quot sunt diuinationum genera?

Plura. Per terram; vnde Geomantia. Per aquam; vnde Hydromantia. Per aerem; vnde Aeromantia. Per ignem; vnde Pyromantia. Per mortuorum cadavera; quasi excitata, & ad vitam reuocata; & hæc Necromantia dicitur. Et per lineas manuum; quæ est Chyromantia. Et plura alia; quæ non sunt præsentis negotij.

EX

Ex Comment. LVII.

Quot requiruntur ad hoc, ut quis verè, & propriè hereticus dicatur?

Tria. Primum ut fidem catholicam sit professus, id est, ut sit baptizatus. Alterum est, ut errorem habeat in intellectu eorum, quæ fidei sunt. Tertium, quod pertinaciam habeat in voluntate.

Quinam dicitur pertinax?

Qui id temerè protendit, quod debet dimittere. Dicitur enim pertinax, quasi per omnia tenax.

Ex Comment. LVIII.

Quot modis hereticus manifestus quis dicitur?

Pluribus. Ita in 8. Super quibusdam, de verb. signif. Primò modo, qui contra fidem catholicam publicè prædicat. Secundò, qui profiteatur morem hæreticorum fidei contrarium. Tertio, qui proprium, vel alterius hæretici tuetur errorem. Quarto, qui coram Iudicibus fidei de hæretica prauitate est cõiudus. Quintò, qui coram fidei Iudicibus hæresim cõfiteatur iudicialiter. Sextò, qui per eosdem fidei Iudices de prauitate hæretica fuit damnatus.

Ex Comment. LIX.

Vide Comment. 67. & 81. huius partis, & 24. Primæ, & tertiæ partis, Nauar. de hæret. conf. 3.

Facta

*Facta hæreticalia spõ
re committens, pu-
niendus erit tanquã
hæreticus?*

Facta sunt distinguenda: Quædam enim sunt ex quibus violentè oriuntur suspiciones: vt de hæresi infamatus, aut suspectus, mortis tempore consolationem petens ab hæreticis, iuxta eorum consuetudinem: & hic præsumptione Iuris, & de iure censentur hæreticus, & habere præsumitur pertinaciam in voluntate. Alia sunt facta in quibus error exprimitur manifestè; vt Demones adorare, Idolis genua flectere, hæreticis reuerentiam exhibere, communionem ab eis recipere, more Iudæorum, se circumcidere, Mahometo diuinum cultum præstare, & similia. Alia denique sunt facta in quibus nihil apparet de ritu infidelitatis, vt hæreticos visitare, alimoniam eis præstare, comitari, personas eorum defendere &c.

*Quomodo proceden-
dũ contra commit-
tentes hæreticalia
facta secundi gene-
ris?*

Velut contra hæreticos, quoniam præsumptione Iuris intentio infidelitatis in illis actibus cõcurrit. Hæc autem præsumptio vera, & propria est probatio, quamuis de eorum intentione formaliter non cõstaret.

*Facta secũdi generis
admittent probatio-
nem in contrarium?*

Vtique; nam dicere poterit se talia commisisse, aut ob amorem, aut cupiditatem habèdi thesauros, vel ob commoda temporalia: quamuis difficulter hæc suaderi poterint, nec Iudices huiusmodi excusationes admittere debent, nisi cum exquisitissima

lima

suma consideratione. Quis enim facile credat hæc fuisse patrata (à volente, & non coacto) absque mentis errore ?

*Hæreticalia facta ter-
tij generis commit-
tentes, quomodo tra-
ctandi ?*

Ex factis hæreticis suspicio ori-
tur, non tamen heresis credentia: &
propterea, non tanquam contra he-
reticos, aut hæreticorum credentes
procedi poterit; sed tanquam con-
tra suspectos; cum ex affectione car-
nali, vel amicorum precibus, vel pe-
cunia interueniēte facta hæc inter-
dum committantur.

*Cōuicti de factis, vel
dictis hæreticalibus
antiquis, erunt ha-
bendi tanquam ne-
gatiui ?*

In arduis, & horrendis factis non
præsumitur obliuio: vt si quis luth-
eranorum more Ecclesias dirruisset,
aut Sanctorum imagines deleuisset,
aut hæreticas propositiones, ex pro-
posito prædicasset, aut scripssisset.
Idem dicas de factis delinquentem
semper comitantibus; vt passus se
libenter circuncidi. Hi enim tan-
quam hæretici negatiui tractandi
erunt. Vide Comment. 26. 1. par-
tis. & 48. 3. par.

*In factis, vel dictis
non arduis obliuio
quanto tempore in-
ducitur ?*

Communior hæc est sententia,
quando tempus à iure non est præ-
finitum, id iudicantis arbitrio re-
linquitur, pensata delicti qualitate,
delinquentis ingenio, & natura, sunt
enim aliqui suapte natura obliuiosi,
& in his minori tempore præsume-
tur obliuio, nec iudicabuntur ne-
gatiui. Alij verò sunt memorosi, &

factorum, & dictorum tenaces, in quibus memoria lapsus difficilius creditur: & hi negantes, non facile se tuebuntur, obliuionem allegando.

Erit negatiuus, vel omnes hereses, vel diminuitus qui vel omne delicti tempus, vel omnes complices, conuictus, non reuelat?

Si hæc recentia sint, in quibus non facile præsumatur obliuio, damnari poterit. At si quædam in his erant paulò antiquiora, quæ à memoria recessisse facile credatur, Vel si aliæ causæ subsint, vt grauis infirmitas, læsio capitis, negocia plurima, ex quibus præsumi possit obliuio: verisimile namque est, grauiores confidentem hereses, & complices reuelantem amicissimos, cætera, si recordaretur, dicturum.

Negatiuus Curie seculari relaxandus conuincendus per testes omni exceptione maiores?

Vtique: & hic locus à Consultoribus memoriæ commendandus. Vide Commēt. 48. 3. p. Item 27. 3. p.

*Ex Comment. LXIV.
Com. 6. p. 1. & 37. 2. p.*

Heresiarchæ, etiamsi conuerti velint relaxandi sunt brachio seculari?

Si magnæ sint auctoritatis doctrinæ, & dignitatis, quibus median-
tibus sperari possit multa seductorū
conuersio, & vbi spontè, non in-
quisiti, nec nominatim citati, aut voca-
ti ad misericordiam implorandam
accederēt, recipiendi benignè essent,
& non relaxandi. Quamuis pruden-
tissimi esse debeant Inquisitores: nã
maiori

maiori ex parte fidæ solent esse eorum conuersiones.

Hærestarchæ ad gremium Ecclesiæ recepti quomodo tractandi?

Grauiissimæ sunt illis pœnitentiæ iniungendæ, nec mitigandæ, nisi post longum tempus, & post manifestissima veræ pœnitentiæ conuersionis, & humilitatis signa.

Quid de hærestarchis Principibus, vel eorũ filijs hæreses suadentibus, aut suadere conantibus?

Ijs nullo modo parcendum, quia Principes deprauates, aut corrumpere tentantes, in totam Rempubli- cam machinantur.

Ex Comment. LXV.

Quid agendum cum hæreticis pertinacibus?

Detinendi sunt diu, & sapius monendi, vt conuertantur: quod si noluerint, Curia seculari absque misericordia erunt relaxandi.

Quo mortis genere afficiendi sunt hæretici Curia seculari traditi?

Viui in cõspectu hominum flammæ commissi iudicio sunt comburendi; ita tamen vt lingua eorum alligetur, & impium os obstruatur, ne, si liberè loqui possint, impijs blasphemijs audientes offendant. Vide Innoc. IV. Bullam 16.

Quinam spontè venire dicuntur?

Qui intra tempus gratiæ, non citati, aut vocati nominatim, nec specialiter inquisiti redeunt, Lege Comment. 25. huius partis, & 12. 3. partis.

Quomodo tractandi erunt?

Mitissimè: & si peccatum occultum fuerit, occulta quoq; pœnitentiæ erit iniungenda. Abiurabunt tamen errores, obligando se ad ea, quæ

quæ fuerint ab Inquisitoribus illis iniuncta.

Spontè non reuertèdes Ac riores pœnitentiæ illis imponendæ Inquisitorum arbitrio.
quomodo tractandi?

Absoluti iudicialiter ab Inquisitoribus tenentur confiteri eadem crimina Confessario, vt absoluantur sacramentaliter? Vtique S. Thom. 4. sent. distict. 18. quæst. 2. art. 2.

Qui solam hæresim abiurauit, si in aliâ incidat erit relapsus? Vtique.

Qui ab hæresi reuertuntur debent admitti ad religionem? Cum grauius fuerint culpabiles non facile admitti debent.

Ex Comment. LXVI.

Vide Farinac. q. 20. n. 29. Simanc. det cathol. instit. tit. 8. Repert. Inquisit. & Vmber. Locat. Verbo Blasphem. Royas 2. part. de hæretic. assertione 12. Nauar. c. Humanæ aures q. 3. num. 169. Item de pœnit. dist. 1. cap. Potest fieri. Pet. Cened. collect. 126. ad decretales. Menoch. de arbitr. casu 375. 376. Pract. Archiepisc. Neap. c. 78.

Quæ blasphemias dicuntur hereticales? Illæ, inquam, quæ infidelitatis significationem habent, & fidei abnegationem, & opponuntur directè confessioni

E fessionem

fessione fidei, vel quæ pugnât cū articulis fidei, aut quibus negatur Christus dictis vel factis. Canone Æstimât. & Can. Non solū i. l. q. 3. vt Abnego Deum, Nō credo in Deum, Discredo de Deo, Renego Fidem, vel Crucē Iesu Christi, vel Chryisma, quod in frōte recipi, vel Virginis Marię puritatē.

Blasphemiārū gravitas quo pacto metienda?

Ex verborum, ac personarum qualitate: ex circumstantijs locorum, & temporum.

Cur aliqua blasphemia, & non omnes ad sanctum officium spectant?

Regulariter blasphemantes aliud animo sentiunt, quam dicunt: atamen dicendo, & blasphemando personam induunt sentientis rem ita se habere vt verba sonant: Et cum per exteriorem actum ostendatur infidelitatis indicium, propterea iurisdictioni fidei subijciuntur; vt intelligant Inquisitores, An blasphemus quandoque ita sentiant, vt dicunt.

Quæ puniuntur pena blasphemias hereticales evomentes?

Plebeius infami mitra cōspicius, alligata lingua, & sine pallio in publicum ducitur; flagellis ceditur, & in exilium mittitur. Nobilis verò sine mitra producitur; in monasterium ad certum tempus truditur, mulctatur, & ob suspicionem quandoque abiurare compellitur.

Idem agendum erit in minoribus blasphemijs?

Nequaquam: sed aliquo die festo, dum sacra peraguntur, stabit capite nudo, sine pallio, nudis pedibus, corda succinctus, ardentem carcerem

reum manu dextra gerens. Absolutis tandem sacris legitur sententia, qua indicuntur sæpe ieiunia, & pœna pecuniaria.

Qui metu mortis hereticalia dicunt, vel faciunt, excusantur ab hæresi?

Minimè, de rigore Iuris: & præcipuè si talis fidei causam probè intelligat, ac peritus sit; vt Theologus, Monachus, Episcopus quibus eam prædicare, quasi ex officio incumbit; & eò magis vbi eam profiteri maximè tenebantur, diutiusque in tali apostasia perdurant; nec seipsos prodiderunt, sed aliorum testimonio legitimè conuincuntur, nec metum probant. Vide *Commen. 24. 2. partis.*

Ex Comment. LXVII.

Farinac. quæst. 20. n. 74. Menoch. de arbit. Iud. casu 388.

Quenã sortilegia manifestè sapiunt hæresim?

Ea, in quibus sortilegi, & diuinatores rebus sacris abutuntur, pro dæmonum inuocatione: vt experimentum illud Candelæ, vel Aquæ benedictæ ad sciendum furta, vel occulta; nec non cum in sortilegio adhibentur, Euangelium, Symbolum fidei, Pater noster, Aue Maria, Psalmus Dauidicus, aut alię sanctę orationes.

Astrologia iudicialia interrogatoria est superstitiosa?

Vtique: cum nulla nitatur ratione naturali; & sapit hæresim, cum aliquid prænunciare audebit certò, ex his quæ naturaliter sciri nõ possunt.

Quenā diuinationes, & sortilegia manifestam sapiunt heresim, & operātem reddunt de heresi suspectum? Illa omnia, quæ cum aliquo dicto, vel facto hæreticali exercentur: vt si quis, vel Deum, vel Ecclesiæ Sacramenta abnegaret; vel sacramenta, aut sacramentalia admiscerentur.

Vide Comment. 59. 81. huius partis, & 24. 3. partis.

Cur hæc reddunt operantem de heresi suspectum? Quia nisi crederet talia sacramenta, aut sacramentalia habere virtutem ad maleficiorum operationem, non adhibuisset illa.

Sunt alia quæ manifestam sapiunt heresim? Vtique: baptizare imagines; id enim præferret, quod illæ sacramenti huius sint capaces. Preces nepharias Dæmonibus fundere, illis sacrificare, Idolis genua flectere &c.

Sortilegi quibus coerceri possunt pœnis? Anathemate, dignitatum suspensione, verberibus, ex illo carcere Monasterij, alijsq; supplicijs, spectata personarum qualitate. 26. q. 2. & 7. cap. Illud cap. Admoneant.

Inquisitores cognoscere possunt, an sortilegia sapiant heresim? Nequaquam: sed vbi constituerit, quod heresim sapiant, intromittere se poterunt: vbi autem dubiteretur, tunc ipsi cognoscere poterunt semet ipsos Iudices pronunciando.

Ex Comment. LXIX.

Vide Comment. 53. huius partis.

Vide Adrian. 6. Bullam secundam. Nau. de pæn. dist. 1. c. Nunquid Cain. 26. q. 2. cap. qui sine. D. Th. 2. 2. q. 96. art. 4.

Facul-

*Qualis vniuersitatū
auctoritas in errori-
bus damnandis?*

Facultatem non habent iudicandi certò, & infallibiliter de fide, itaut eorum definitionibus sit ab omnibus obediendum: Sentiens tamen contra tales determinaciones, & præcipuè cōtra errores in vniuersitate Parisiensi damnatos, suspectus esset de hæresi.

*Superstitio inuocandi
dæmones à quibus,
& quo tempore ce-
pit?*

Ab hæreticis Echēsaitæ vocatis, anno Domini 240. Nauar. Man. confess. c. 11. num. 25.

*Quot modis inuocan-
tur dæmones?*

Tribus. Quidam enim inuocant Latriæ honorem exhibentes, qui est cultus soli Deo debitus. Hi namque vt hæretici sunt habendi. Alij inuocant cum honore Dulix, qui est cultus sanctis debitus. Hi quoque velut hæretici sunt tractandi. Alij denique quouis modo inuocēt, etiamsi nullum eis cultum exhibeant, quia tamen illis se supponere videntur, omnes vt hæretici sunt putandi.

*Dæmones cur bona
quandoque cōsulūt?*

Vt facilius decipiant: quoniam si mala tantum præciperent, eorundem fraus facilè detegeretur.

Superstitio quid est?

Est vitium Religioni oppositum, secundum excessum: non quia plus exhibeat in diuinum cultum quam vera Religio; sed quia exhibet cultum diuinum; vel cui non debet, vel eo modo quo non debet. Quot, & quæ sint species, vide Nauar. in

*Futura inquirere ab
Artolis, vel Demo-
nibus manifestā sa-
pit hæresim?*

Manual. cap. 11. num. 13.

Vtique, si per naturam sciri non
possunt, qualia sunt omnia à mero, &
libero hominis arbitrio pendentia,
quæque Deus in sua posuit potestate.
Si autem futura Demonis notitiæ sub-
dantur, vt Ecclipsis, fertilitas terræ,
aut sterilitas, & quæ in causis natura-
libus continentur; quamuis interro-
gans grauiter peccet; non tamen hæ-
reticus putatur. Vide Sixti IV. Bullā.

*Amatoria pocula
propinantes reddun-
tur de hæresi suspe-
cti?*

Vtique si misceantur sacramenta,
aut sacramentalia: sique crediderint
hæc liberum arbitrium cogere posse;
non modo violenter de hære si suspe-
cti, sed verè hæretici, nisi resipiscant,
putandi erunt, & nisi per ignoran-
tiam excusentur. Menoch. de arbit-
casu 358. & 328.

*Amantes stimulis li-
bidinis agitati da-
mones inuocātes su-
specti erunt de hæ-
resi?*

Si fiat inuocatio imperatiuis ver-
bis; vt iubeo, præcipio, constringo;
minimè: quamuis grauissimè pec-
cent. Si verò fiat inuocatio verbis
deprecatiuis, vt oro, obsecro, obte-
stor; vtique; quia hæc adorationem
includunt. At personarum qualitas
plurimum est consideranda.

*Lamiæ deferuntur cor-
poraliter à maligno
spiritu?*

Vtique. Vide Bullam Alexandri
VI. & Leon. X. Bullam sextam.

*Dæmones cōpelli pos-
sunt ad habitādum
alligati in annulis,
& alijs rebus?*

Minimè, nec signis, nec herbis, nec
alijs characteribus cogi possunt.

Hoc

Quomodo ergo aliquando videntur angelis inclusi?

Hoc fit, vel à Deo, vel à bonis Angelis, vel à Dæmonibus superioribus; vel Dæmones ipsi spõte veniūt, fingētes se compelli, vt credentes decipiāt.

Est ars aliqua includendi dæmones in rebus corporeis?

Nequaquam: sed est pactio tacita, vel expressa inter dæmones, & homines inita, vt quoties homines hæc, vel illa signa, & characteres facerent; dæmones ad eas res accederent, ex quibus responsa deceptis redderent.

Vide Bullam Sixti IV.

Quoniam consilio dæmon his rebus claudendi, & gestari se patitur?

Simulat se captum, vt te capiat: se vinctum, vt te vinciat: se tuo imperio subditum, vt te sibi subdat: à te inclusum, vt te finaliter concludat: fingit se tua arte imagini alligatum, vt te funibus peccatorum alligatum ad infernum perducatur.

Dæmonum inuocatio potest aliquando fieri absq; eorum cultu?

Vtique cum absque vlla reuerentia id ab ipsis requiritur, quod præstari possit (vti requiretur ab homine potente nos adiuuare) semota omni cogitatione subijciendi se dæmonibus; quamuis hæc inuocatio indirectè spectet ad cultum dæmonum: non ex inuocantis intentione, sed ex occulto pacto auctorum huiusmodi inuocationum cum dæmonibus, ab inuocante ignorato. Ita Caiet. 2.2. quæst. 95. art. 4.

Quid de eo, qui curiositate tantum ducitur, vel prauo alio

Si artem ipsam non profiteatur, contrahet hæresis suspicionem, non autem omnino hæresim.

affectu demonē in-
uocat?

Ex Comment. LXIX.

Judai supponūtur In-
dicibus Ecclesiasti-
cis?

Vtique cum Christianos ad Iu-
daismum inducunt.

Quibus erunt afficiē-
di penis.

Fautorum, seu factorum hæretico-
rum, & apostatarū; quamuis propriè,
nec fautores, nec fautoria in eisdem
cadat, quia baptizati non sunt. Vide
Pauli III. Bullam 2. & Iulij III. 3.

Quæ igitur, & qua-
les erunt pœnæ isrlē?

Arbitrariæ: quamuis enim per le-
ges certa pœna non sit statuta, attamen
pœnam arbitrariam à Iudice,
pensatis circumstantijs debitè impo-
nendam accipimus: & huiusmodi
erunt: vt priuatio communionis cum
Christianis; & pecunia, quæ auarifi-
simis Iudæis acerbior semper est; car-
cer, & fustigatio.

In atrocioribus erūt
pœnæ isrlē imponen-
dæ?

Minimè; sed acriores; & brachio
sæculari relaxari poterunt.

Si Christianus hæ-
breo nomine voce-
tur, vt Salomon,
Abraham &c. erit
suspectus?

Vtique: quod se circunciderit,
quod Iudaismum probarit: atque
contra eum per Inquisitores inquiri
poterit. Idem dicendum de Iudæo
baptizato nomen Iudaicum retinen-
te: quoniam argumentum ex reli-
quijs desumptum valet. Glos. in c.
Accusatoris 3. q. 5.

Non

Qualisnam erit hæc heresis suspicio? Non potest certa regula definiri, sed habita personarum ratione indagandum erit.

Christiani ad Iudeorum ritum redeuntes subijciuntur Inquisitorum iurisdictioni? Vtique: sunt enim non modo hæretici, verum etiam apostatæ iudicandi; cum in totum deserant fidem Christi. Vide Pauli III. Bullam secundam.

Quid si aut infantes, aut mortis metu baptizati fuissent? Etiam, si tum baptizati non fuerint absolute, & præcisè coacti contra Christianos de hæret. in 6.

Mitius agendum in huiusmodi puniendis? Ita profectò: nam ætati aliquid parcendum.

Quid per pœnam debitam? Pœna à iure præscripta. Vbi verò sancita non sit, pœna Iudici arbitraria perspectis debitis circumstantijs.

Iudei in similibus poterunt per solū Episcopum, aut Inquisitorem puniri? Minimè; sed vnà simul eosdem punire debent.

Quid sibi vult Teuila? Lotio est in aqua currenti, ac naturaliter scaturiēti, qua vtuntur Hæbrei in purificandis pollutis, & hac eadem vtuntur reiuudaizantes.

Ex Comment. LXX.

Quæ puniendæ pœna Saracenorum sectæ sectantes? Pœna mortis Iure civili: at Iure Canonico tanquam apostatæ, & si verè pœniteant ad gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ, condonata eis vita, recipiuntur, & velut hæretici habendi.

Quæ tunc attendenda? Culpa, seu lapsus; an spontè, vel

vel coactè; an metu, vel alijs causis inducti, sectam illam fuerint sequuti, vt mitius, vel grauius puniantur.

Ex Comment. LXXI.

Ecclesia cur tolerat ritus Iudaorum, non autem aliorum infidelium?

Pet. Cened. collect. 59. ad decret. Quia in his habemus testimoniū fidei christianæ: Tum etiam quia Iudæi colunt Deum, & verum; Saraceni autem Mahometum, hominem facinorosum. Infidelium tamen ritus possent aliquando tolerari, cum præcipue eorum salus, & conuersio inde facilius speraretur.

Iudæi in his, quæ ipsis, & nobis communia sunt delinquentes, puniri possunt per Ecclesiam?

Vtique; cum in præsentia christianorum delinquūt, & malo suo exemplo christianos ad similia pertrahūt. Locorum tamen, & Inquisitorum consuetudo attendenda, nec aliquid innouandum inconsulto Illustrissimo Senatu Romano.

Animaduersionis nomine, quæ intelligitur pœna?

Arbitraria aliquando, & aliquando pœna mortis.

Iudæi compelli possunt ad iurandum super Euangelia?

Minimè, cum eis non credant: nec abiurant hæresim, quæ in ipsis non cadit.

Quomodo ergo abiurabunt?

Vide formam præscriptam in hoc eodem com.

Ex Comment. LXXII.

Vide Comment. 16. 2. partis. Cap.

Cap. cum contumacia de hæret. in 6.
Et 4. par. decis. Rotæ, Farin. sess. 25.
cap. 3. de reformat. in fine.

Qui per annum susti-
nent excommunica-
tionem fiunt susse-
cti de hæresi?

Vtique: de leui tamen, si excom-
municati fuerint ob aliam causam
quam fidei: si autem ob causam fi-
dei, non modo suspecti erunt, sed tan-
quam hæretici erunt condemnandi.
Licet habeatur pro conuicto, non ta-
men pro hæretico. Praxis Curia Ar-
chiepiscop. Neapol. cap. 8. & 32. &
cap. finali de pœnis, Vide Concil.
Trident. sess. 25. cap. 3. de Reformat.
Vide Innocentij IV. Bullam 16. ex re-
cepta tamen Sanctæ Romanæ, & Ge-
neralis Inquisitionis consuetudine
proceditur tantum contra excom-
municatos ex causa hæresis.

Qui terminus reis pro
comparendo assi-
gnandus?

Inquisitorū arbitrio relinquitur:
locorum tamen temporum, & perso-
narum habenda ratio.

Privati Inquisitores
dispēsāt in carcere?

Etiam iure communi. C. vt com-
missi de hæret. in 6.

Ex Comment. LXXIII.

Quid est schysma?

Est illicita diuisio per inobedien-
tiam ab vnitæ Ecclesiæ facta. Schif-
mā enim græca vox est, quæ scissu-
ram sonat.

Quotuplices sunt
schysmatici?

Duplices: quidam enim superbia
tumidi ab Ecclesia se separant, quo
ad obedientiam solam; nullam ha-
bentes

bentes errorem in mente, nec pertinaciam in voluntate: & hi leuiter sunt suspecti in fide. Alij verò diuifi sunt ab Ecclesia, non modo quo ad obedientiam, verum etiam quo ad credentiam: & hi hæretici veri dicuntur, & vt tales puniendi.

Schismatici primi generis redeuntes, quomodo recipiendi? Abiurent schisma, satisfactionem ad mandatum Ecclesiæ promittentes: remanent inhabiles ad officia, & beneficia, & solus Papa cum eis dispensat, & quandoque simplices, & ignorantes, maiorum auctoritati credentes excusari possunt.

Ex Comment. LXXIV.

Apostata quis dicitur? Qui omninò à fide orthodoxa recedens, Iudaismum, Paganismum, seu Mahometicam sectam profitetur. Apostasia enim græca vox est, quæ defectionem, & retrocessionem latinè sonat.

Religiosi in sacris constituti matrimoniū contrahentes sunt suspecti de hæresi? Vtique non modo si per annum in excommunicatione perstiterint, sed etiam ante annum, siue publice siue occultè contrahant.

Apostasia, & hæresis specie distinguuntur? Minimè: quoniã apostasia non est species infidelitatis: ab hæresi distincta, sed tantum secum habet constantiam magis aggravantem, nec ab hæresi differt, nisi secundum magis, & minus.

Vtique quoniam si intelligeretur nullum

Apostate redeuntes recipiendi sunt? nullum misericordiæ sibi patere locum, ut mortem effugerent, nunquam ab infidelitate, quam semel sunt professi, reuerterentur.

Ex Comment. LXXV.

Irem p. 1. c. 24.

Nauar. de hæret. conf. 3.

Quonâ pacto dignoscuntur hereticorû credentes. Si eosdem libenter, & pluries receperint, audierint, visitauerint; victualia, aut alia dederint; orationes, Epistolas, & Euangelia ab eisdem didicerint; auxilium implorauerint; reuerentiam exhibuerint; cum eis comederint: panem, Vualdensiû more, ab eis acceperint, & alia fecerint, ut in Comment. hoc eodem fusius.

Si quis in terris hereticorum existens semel, audiat eorum cõciones dicetur credens? Nequaquam; quia ex vno actu non consurgit credentia; cum non approbari videatur, quod postea vitatur. Secus tamen, si bis, vel pluries audiuiisset; quoniam ex actu geminato crimen ad consuetudinem trahi videtur.

Quid si intersit conuenticulis in terris catholicorum ab hereticis celebratis. Non carebit suspicione credentiæ, nisi denunciât Episcopo, vel Inquisitori: quoniam approbare censetur, quod auertere potuit, si Iudicibus Ecclesiasticis indicasset. Vide Innoc. III. Bullam tertiam.

Quænam sunt facta Ea in quibus hæreticorum ritus con-

illa, ob qua dicitur continentur. Habes exempla in Com-
quis proprie hereti- ment. hoc eodem.
corum credens? Eos visitare, alimoniam præbere,

Quæ sint facta in qui- ducatum præstare: hæc enim fiunt
bus proprie non est interdum ex affectu carnali, vel ami-
hereticorum ritus? corum precibus, vel pecunia inter-
 ueniente. Redduntur tamen de hæ-
 resi suspecti talia committentes: ob
 familiaritatem, & obedientiam hæ-
 reticis exhibitam, non tamen hæreti-
 corum credentes iudicantur. Pet. Ce-
 ned. collect. 16. ad 6.

Quomodo proceden- Velut contra suspectos: qui vel ab-
dum contra hereti- iurate compellantur; vel se purgent,
corum credentes? aut tormentis subijciantur. Vide In-
 nocentij IV. Bullam 16.

Ex Comment. LXXVI.

Receptatores hereti- Vtique quam iuramento suo pro-
corum excusabun- babunt; ubi accusans scientiam non
tur ignorantia? probet. Quod intelligitur, ubi hære-
 ticus non sit notorius, & publicè de-
 nunciatus, nemo quidem receptor
 dicitur nisi scienter receiptet.

Receptor quis dici- Vtique: ij enim verè receptatores
tur ex vno actu? dicuntur, qui eo animo receiptant,
 Iudicis manus effugiant.

Judæi, & alij infide- Vtique arbitrio Inquisitorum: Ita
les hereticos recep- Greg. XIII. Anno Domini 1581.
tantes puniendi?

Receptatores abiura- Vtique spectata personarum re-
bunt, & quomodo? ceptarum qualitate, ac receiptatio-
 nis

nis genere vel de leui, vel de vehemēti. Eymericus sentit hic, quod de vehemēti.

Receptatores quibus plebendi penis? Excommunicandi, banniendi, in perpetuum relegandi, ac bona confiscanda ubi tamen consanguinei sint, siue amici mitius puniendi.

Ex Comment. LXXVII.

Quinam dicuntur hereticorum defensores? Quicumque officium Inquisitionis quacunque ratione impediunt, seipsum vel alium hominem supponendo pro eo, qui fuerat capiendus, & grauius si vi, & cum armis, quam si voce, & absque armis eripiat.

Quibus penis afficiuntur fautores defensores, & receptatores hereticorum? Bonorum confiscatione, præmissa tamen abiuratione exilio, infamia filij notantur, ab honoribus excluduntur, nisi hæreticos reuelauerint. Vide Innocentij IV. Bullam 16.

Ex Comment. LXXVIII.

Quot modis fauere quis potest hereticis? Tribus; omissione, cooperatione, & consilio.

Magistratus ad que obligantur in causa heresis? Hæreticos capere, custodire, ad locum destinatum deferre, damnatos sibi relictos punire. Vide Alex. IV. Bullam 7. & 11. & Innocen. IV. Bullam 8. 9. 10. Item Innoc. VIII. & Pij V. tertiam.

Ipsa

- Magistratus hæreticus fauente quibus pœnis plebuntur?* Ipso Iure sunt excommunicati, & fautores hæreticorum censentur.
- Magistratus ex sola ommissione dicuntur hæreticorum fautores?* Vtique, quia non caret scrupulo occultæ societatis, qui manifesto facinori definit obuiare. Et qui crimina, quæ potest emendare, non corrigit, ipse committit.
- Privati homines ex sola ommissione dicuntur hæreticorum fautores?* Minimè; cum eis non incumbat ex officio eosdem capere, & extirpare. Si tamen ipsis præciperetur, ut auxilium præberent ad eosdem capiendos, nec legitimè impediti, renuerent, tunc hæreticorum fautores dicerentur.
- Ex ommissione denunciandi, Magistratus, & privati possunt fautores dici?* Etiam; cum sub pœna excommunicationis teneantur omnes hæreticos, etiam occultos, denunciare.
- Si metu, vel obliuione, vel alia probabili causa quis denunciationem omittat?* Non propterea fautoria suspicionem contrahet. Circumstantiæ enim plurimum considerandæ: neque ex denunciationis ommissione suspectus quisquam habendus, vel hæreticorum fautor iudicandus. Sot. lib. 5. de Iust. & Iur. q. 5. art. 1.
- Quid obseruandum in puniendis Magistratibus?* Ut grauissimè puniantur: & privati Inquisitores ad hoc non sint faciles, sed maiores Inquisitores, vel summum Pontificem consulant.
- Vxor sciens maritum hereticalia committere, si non denunciaret, erit fauorix?* Nequaquam; si maritus furiosus sit, & facile eam, aut interimeret, aut malè tractaret. Plurimum enim singulæ circumstantiæ sunt ponderanda.

da. Vide Comment. 160. 3. partis. Nauar. c. inter verba. Concil. 6. num. 822. Domin. Sotus lib. 5. de iustit. & iure q. 7. art. 3. Eman. Sa de testib. Capauilla de casibus refer. vbi de iuramento.

Quot, & quibus indi-
cis cognoscuntur he-
reticorum fautores?

Pluribus. Primum si clam illos visitant, dum carcerati habentur. Secundum si valde lamentantur de eorum comprehensione, & morte. Tertium, si dicant eosdem iniuste damnatos. Quartum si ægris oculis adspiciant illos persequentes. Quintum, si collegerint furtiuè hæretici combusti ossa abscondenda. Hæc enim vehementem gignunt suspicionem.

Ex Comment. LXXIX.

Vide Comment. 24. 3. par. Item 172. & 81. huius partis.

Quot modis impedi-
re quis potest san-
ctum officium?

Duobus: directe, & indirecte.

Quid est impedire di-
recte?

Cum non circuitu, vel per aliud medium, sed principaliter in id quis incumbit, ne fiat.

Quid est impedire in-
directe?

Cum insinuatione vitur, aut alio medio nititur id ipsum euertere; unde in consequentia oriatur impedimentum.

Hi contrahunt hære-

Vtique leuem, aut vehementem,
F pen-

- Sis suspicionem?* pensata personarum qualitate, & impediendi modo.
- Potest dari generalis abiuratio fautoria, vel impedimenti nulla hæresi speciali expressa?* Vtique si auxilium exhibitum in fauorem personæ potius quam erroris, tendere videatur. Si autem fuerit in fauorem errorum, errores quoque abiurabit.
- Impedientes quibus coercendi pœnis?* Arbitrarijs pensatis delictorum, & personarum qualitatibus: cum nihil in iure cautum inueniatur: Vide Urbani IV. Bullam primam. Item Innocen. IV. Bullam 7. & 17. & Iulij III. Bullam quartam, & Bullam si de protegendis Pij V.

Ex Comment. LXXX.

- Quid est suspitio?* Est opinio mali alicuius ex signis, ex qua ad præsumptionem venit.
- Vna sola suspitio inducit præsumptionem?* Minimè; sed plures requiruntur.
- Quid est Præsumptio?* Est rei dubiæ coniectura verisimilis, quæ ex natura rei, aut circumstantijs negotiorum, aut personarum proficiscitur.
- Quotuplex est præsumptio, siue suspitio, cum pro eodem usurpentur?* Triplex: Modica, quæ in iure leuis suspitio vocatur. Iuris, quæ vehemens dicitur. Iuris & de Iure, quæ violenta appellatur.
- Quid est suspitio leuis?* Est, quæ prouenit ex signis exterioribus verborum, aut operum, ex quibus capitur coniectura, non quidem

dém frequenter, sed rarò, quod talia
 dicens, vel faciens, hæreticus sit, vt si
 dicatur. Petrus deierat frequenter,
 ergo non benè credit in Deum. Leuia
 tamen signa mouere non debent ani-
 mum constantis viri ad suspicandum
 tā graue crimen, sed potius interpre-
 tanda sunt in partem benigniorem.

Quid est suspicio iuris magna, & uehementis? Est probabilis coniectura ex certo
 signo proueniens, quæ, alio non ad-
 ducto, pro veritate habetur.

Cur dicitur, alio non adducto? Quoniam contra hanc præsumptio-
 nem; admittitur probatio in contra-
 rium: at si nihil probetur, pro plena
 probatione solet haberi.

Ob iuris præsumptionem potest quis, uelut conuictus de hæresi condemnari? Minimè; quamuis uehementer su-
 spectus de ea habeatur; acriter ta-
 men puniendus.

Afferas exemplū huius præsumptionis. Si quis diebus prohibitis, absque
 necessitate, & superioris facultate,
 carnibus vesceretur; aut diceret pro-
 positiones fidei contrarias his, quæ
 explicitè scire debet; quamuis inter-
 dum ab ingluuie, & ab ignorantia,
 absque vllò mentis errore, hæc pro-
 dire possint.

Quid est præsumptio iuris, & de iure quæ Violenta dicitur? Est quædam legis dispositio, ali-
 quid præsumens, & statuentis super
 præsumpto, tanquam sibi comperto,
 & noto.

Contra hanc præsumptionem admittitur Nequaquam regulariter, & dire-
 ctè: quia cum ab apertis, & violentis

Probatio in contrarium. Indicijs proficiscatur, pro manifesta veritate habetur.

Præsumptio violenta unde oritur? Ex signis exterioribus operū, aut verborum, ex quibus concludi solet efficaciter, & ferè semper, quod talia dicens, vel faciens est hæreticus.

Afferas, si quæ habes exempla. Si quis transijt, vel redijt ad ritus Iudæorum, vel in causa fidei excommunicatus per annum in excommunicatione animo pertinaci duravit; anno elapso, vti hæreticus condemnatur. Vide Innocentij IV. Bullam 16. & Concilium Trid. sess. 25. cap. 3. de reformat.

Quanam sunt indicia indubitata? Illa facta, quæ ad aliud trahi nequeunt, quam ad id quod indicant, quæ reuera sunt hæreticalia.

Ex vehementibus suspicionibus, & indicij indubitatis potest quis definitivè damnari? Minimè; pœna criminis ordinaria, sed alia mitiore, arbitrio iudicantis. Et ita in sacro hoc Tribunali, quam in cæteris frequentius observatur.

Ex leuibus suspicionibus, probabilibus tamen, procedi potest? Vtique aduersus viles, & improbos: contra probos verò, & honestos, non ita facilè.

Ob violentam præsumptionem pœna criminis ordinaria imponi debet? Vtique c. Excommunicamus. §. si qui autem. de hæret.

Violenta præsumptio admittit probationē in contrarium? Nequaquam regulariter. In crimine tamen hæresis indirecta probatio est admittenda.

Ex

Ex Comment. LXXXI.

Vide Comment. 59.67. huius partis, & 24. tertiæ partis. Pet. Cened. collect. 172. ad decretales. Menoch. de arb. casu 420. Nau. de hæret. conf. 1. n. 6. Simanca tit. 18. ibid. n. 7. & 8.

Qui viuentis priore uxore ad secundas transit nuptias, subditur Inquisitorum potestati?

Vtique; quia malè sentire videtur de Sacramento Matrimonij, & propterea, vt vehementer suspecti solent tales regulariter abiurare: sed multa quandoque solent leuem efficere suspicionem: interdum etiam omnem excludere, quod est iudicanti diligenter obseruandum.

Suspectus erit Confessarius ad peccandum sollicitans confidentem in Sacramento Confessionis?

Vtique; nec leuem contrahit male credentiæ suspicionem, si ad Venerem, vel ad alia peccata prouocet: sed in hoc multa capita, & circumstantiæ attendendæ. De hoc fusius in fine

Quid habetur in Extrauaganti 10. xxij.

Commentariorum, vbi plurima notatu digna reperies.

Ad nostrum, de regularibus?

Vehementer de hæresi suspecti arguuntur Religiosi, qui in partibus vltimarum absque Superiorum licentia commorantes, detrahunt S. R. Ecclesiæ Constitutionibus, & alia multa à fide deuia in suis sermonibus, & secretis colloquutionibus euomere non verentur.

Receptas scienter hæreticos quomodo suspectus?

Vehementer.

F 3 Ve

Hereticos non reue- Vehementer.
lans quomodo suspe-
ctus?

Impeditores S. Officij Si quis ratione affectionis potius,
sunt leuiter, aut ve- quam odij, quod habeat contra fidē,
hementer suspecti? consanguineis, aut amicissimis fatē-
do; Sanctum officium impediuerit;
quamuis acriter sit puniendus, non
tamen credendus est vehementer sus-
pectus; præcipue cum non callent fi-
dei causas, quales sunt rustici, & ple-
bei: & propterea personarum quali-
tas erit diligenter perpendenda ante-
quam abiuratio de vehemēti impo-
natur, propter relabendi periculum.
Vide Urbani IV. Bullam primam, &
Innocent. IV. Bullam 7. & 17. & Iulij
III. Bullam quartam.

Receptantes, & de- Etiam; quia ratione sanguinis, non
fendentes consangui- fidei contemptu, aut heresis amore
neos hereticos mi- id fecisse videntur: non tamen à to-
rius puniri debent? ta pœna excusantur.

In punitione habē- Vtique; nam filius receptans pa-
da est ratio consan- trem hereticum, vxor virum; frater
guineorum? fratrem, leuius punietur di sunt, quam
si remotiores receptassent. Quod ta-
men intelligitur; vbi receptans in-
crimine cum receptato non partici-
pet: nam si particeps fuerit, ordina-
ria pœna puniendus erit.

Receptantes amantes, Vtique; si amicitia fuerit maxi-
vel amicissimos, mi- ma, & amor ingens.
rius punientur?

Relapsus, ut quis dicatur, quid requiratur? Vt semel saltem de hæresi relapsi benè constet in iudicio: nec sufficit quod prius de vehementi abiurauerit; deinde hæreticos receptet, aut eisdem communicet: nam receptare, non expressam hæresim, sed hæresis suspicionem præfert.

Dicas hoc idem clarius? Si quis abiurauerit de vehementi, tum hæreticis communicet, non poterit dici relapsus. Si autem post abiurationem, in hæresim, vel factum hæreticale reincidat, tunc relapsus dicetur.

Indicia vehementem hæresis suspicionem afferentia quæ sunt? Quæ frequenter, & facilè solent hæresim secum ferre.

Afferas exempla. Matrimonium scienter cõtrahens cum hæreticis, vel amicitiam, ad eos confugiens, literas mittens, recipiens, defendens, laudans, &c. hæc enim frequenter hæresim inducunt.

Inquisitores quid observare debent circa suspectos? Nè facilè credant hunc, vel illum suspectum vehemèter, quia apud auctores reperiant vehementem suspicionem ex tali, vel tali causa oriri: nã plurimum semper, & personarum, & causarum sunt circumstantiæ considerandæ; ex quibus interdum vehemens, interdum levis, interdum nulla orietur.

Ex Comment. LXXXII.

Qui dicuntur de hæresi diffamati? Ij contra quos publica fama clamat, vel de quorum diffamatione

F 4 apud

- apud bonos, & graues coram Episcopo loci legitime constitit.
- Vt infamia de haeresi perfecte probetur quorum testes requiruntur?* Duo, boni, & graues: & ita poena ordinaria poterit iniungi, si autem Infamia ortum habuerit ab inimicis, & æmulis tunc contra Reum inquiri poterit.
- Quid si testes viles fuerint, & infames?* Poena ordinaria non poterit imponi; sed mitius erit tractandus, nisi plenior accedat probatio.
- Quaecumque haeresis suspicione, aut infamia notati, Magistratus gerere possunt?* Minimè. Vide Innocentij III. Bullam secundam.
- Quid agendum si quis in locis de haeresi suspectis versatus fuerit?* Illius dicta, & facta animaduertenda, de illius vita, consuetudine, & ratione cognoscendū; & si qua de eis fuerit suspicio, tum Ordinarius monendus.

Ex Comment. LXXXIII.

Vide Com. 65. 81. huius partis: & 38. tertiæ partis.

- An primo lapsu potest quis seculari brachio relaxari?* Etiam; iuxta Bullam Pauli IV. anno Domini 555. latam, quæ habetur in fine Directorij.
- Promissas qua occasione id liceat.* Si quis asseruerit, dogmatizauerit, vel crediderit, Deum non esse omnipotentem, Trinum in personis, & vnum in substantia. Item Iesum Christum non esse verum Deum, eiusdem

dem substantiæ cum Patre, & Spiritu sancto. Aut secundum carnem, non conceptum in utero Virginis Mariæ de Spiritu Sancto. Aut non, subiisse accerbissimam Crucis mortem, ut nos à peccatis redimeret, & Patri reconciliaret: Aut Mariam Virginem non esse veram Dei Matrem: Nec præstitisse semper in Virginitatis integritate, ante Partum, scilicet, in Partu, & post Partum.

Daturne alius casus supranarratis persimilis.

Utique; Cum Magistratus, & Domini, siue Ecclesiastici, siue laici, in schysma, aut hæresim incidunt, vel schysma, vel hæresim excitant. Ita Paul. IV. Bulla incipiente. Cum ex Apostolatus officio. Anno Domini 1558. lata, & habetur in fine huius operis.

Relapsi qui dicuntur?

Qui post abiuratas hæreses, iterum in hæreses incidisse conuincuntur. Qui autem in eundem errorem iterum, atque iterum labuntur, nulla pœnitentia solemniter interueniente, aut abiuratione iudicialiter facta, relapsi utique dicuntur, at non tamquam relapsi puniuntur.

Quot sunt relapsorū species?

Duæ. Prima est eorum qui post abiuratam hæresim de qua verè constitit ante abiurationem iudicalem, postea reperiantur cum hæreticis communicare. Altera est eorum, qui, ut vehementer suspecti abiura-

iurarunt, quia de hæresi tunc verè nõ constabat; post abiurationem verò de hæresi constitit, quam prius abiurarunt vehementer suspecti. Hi enim si cum hæreticis communicent postea, relapsorum pœna plectendi erunt.

Qua ratione id fieri debet? Quia per hanc secundam deprehensionem expressam declaratur animus illius, qui prima vice fuerat in mala opinione contra fidem Christi, in qua semper præsumitur continuasse usque ad secundam deprehensionem. Hæc enim præsumptio, cum sit Iuris, & de Iure, non admittit probationem in contrarium, directè. Vide Comment. 80. huius partis.

Qui de levi abiuravit, si relabatur punitur, ut relapsos? Minimè: etiam si post abiurationem constat de hæresi.

Cur relapsus non recipit Ecclesia conversionem promissantes? Quia sufficit tales per falsam conversionem semel Ecclesiam deceptisse. Ita Concil. Narbon. cap. 11.

Qui favoriam hæreticis exhibitam ab iuravit, si relabatur in favoriam relapsus erit? Vtique; si vehementer fauit; dum tamen prius consulatur, vel Summus Pontifex, vel supremus Romanæ Inquisitionis Senatus: præcipue ubi bis, vel pluries, aut in abiuratum favoriam, aut in aliam relabatur. Quamvis negatiuam alij tueantur sententiam.

Promas vehementis Siquis captos, & incarceratos, præ-

Secunda Partis.

91

fanoria exempa. præter iudicium Ecclesiasticorū voluntatem, liberet: condemnatos, & Curie seculari relictos, cum possit, & debeat, & non puniat: si scienter insignem aliquam iniuriam in detrimentum fidei, Inquisitionis officio irroger. Vide Bullam Pij V. Si de protegendis.

Finis Florum Commentariorum

Secunda Partis

FLO